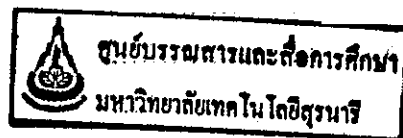

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองปรือ

นาย พิเชษฐ์ ไรจน์สีมานนท์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

พิเศษจุ้ โรงเรียนสิรินธร: การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านหนองปรือ

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร. สุกฤตย์ ไทยอุดม, 145 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองปรือ ทำการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 23 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 23 สิงหาคม 2545

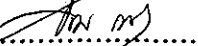
การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ศึกษาถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และศึกษากระบวนการทำงานขององค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ของหมู่บ้าน วิธิดำเนินการวิจัย ศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ศึกษาภาคสนาม โดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มต่าง ๆ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และประชาชนทั่วไป ผลการวิจัย พบว่าจากการศึกษาวิจัยการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ จะสามารถยั่งยืนต่อไปได้ จะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ด้านสังคม จะต้องมีส่วนที่เข้มแข็ง มีความสัมพันธ์ด้านเครือญาติในชุมชนอย่างเหนียวแน่น และมีการรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอย่างต่อเนื่อง ด้านการเมืองการปกครอง ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และมีการสร้างกระบวนการประชาสังคมในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ มีการระดมเงินทุนเพื่อส่งเสริมอาชีพหรือช่วยเหลือกันภายในชุมชน และมีการรวมกลุ่มทางด้านอาชีพอย่างหลากหลาย

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อ.ดร. ธงทอง ทรทอง)

กรรมการสอบ

(อ.ดร. ชีระวัฒน์ กาลสิน)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(_____)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ 18 ต.ค. 2545
เดือน _____ พ.ศ. _____

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร. ศุภฤกษ์ ไทยอุดม อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณวีระพล ปีกคำไทย และพัฒนาชุมชนอำเภอสีคิ้ว ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ ที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านหนองปรือ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

พิเศษฐ์ โรจนสิมานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	6
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	7
บทที่ 2 ทัศนวิสัยวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	8
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	11

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	15
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	16
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	17
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	19
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	21
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง	35
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	36
1. วิธีการประเมินโครงการ	36
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	39
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	45
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	47
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	48
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	49
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	57
3. ผลการทดลองวิธีการใหม่	60

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	61
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	61
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	64
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	64
2. วิธีดำเนินการ	65
3. ผลการดำเนินการ	65
4. อภิปรายผล	68
5. ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	83
ภาคผนวก	85
ประวัติผู้เขียน	145

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	4
2. ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ	21
3. ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพ	30
4. โมเดลพื้นฐานของสตัฟเฟิลบีม	32
5. ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมิน	34
6. แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	40

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางการประเมินตัวป้อนเข้า	41
2. ตารางการประเมินกระบวนการ	42
3. ตารางการประเมินผลที่เกิดขึ้น	43
4. ตารางจำนวนร้อยละของประชากรบ้านหนองปรือ	52
5. ตารางจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ	52
6. ตารางการถือครองที่ดินของชาวบ้านหนองปรือ	53
7. ตารางจำนวนร้อยละของสมาชิกที่ไปศึกษานอกหมู่บ้านหนองปรือ	53
8. ตารางจำนวนร้อยละของสัตว์เลี้ยงในบ้านหนองปรือ	54
9. ตารางพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านหนองปรือ	55
10. ตารางรายได้ของประชากรในหมู่บ้านต่อปี	55

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือ การไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุน รับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ บรรลุเป้าหมาย มากน้อยเพียงใด

- 1) ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
- 2) ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และมีความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน
- 4) เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันทางด้านสังคม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย มีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อทราบกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านหนองปรือ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

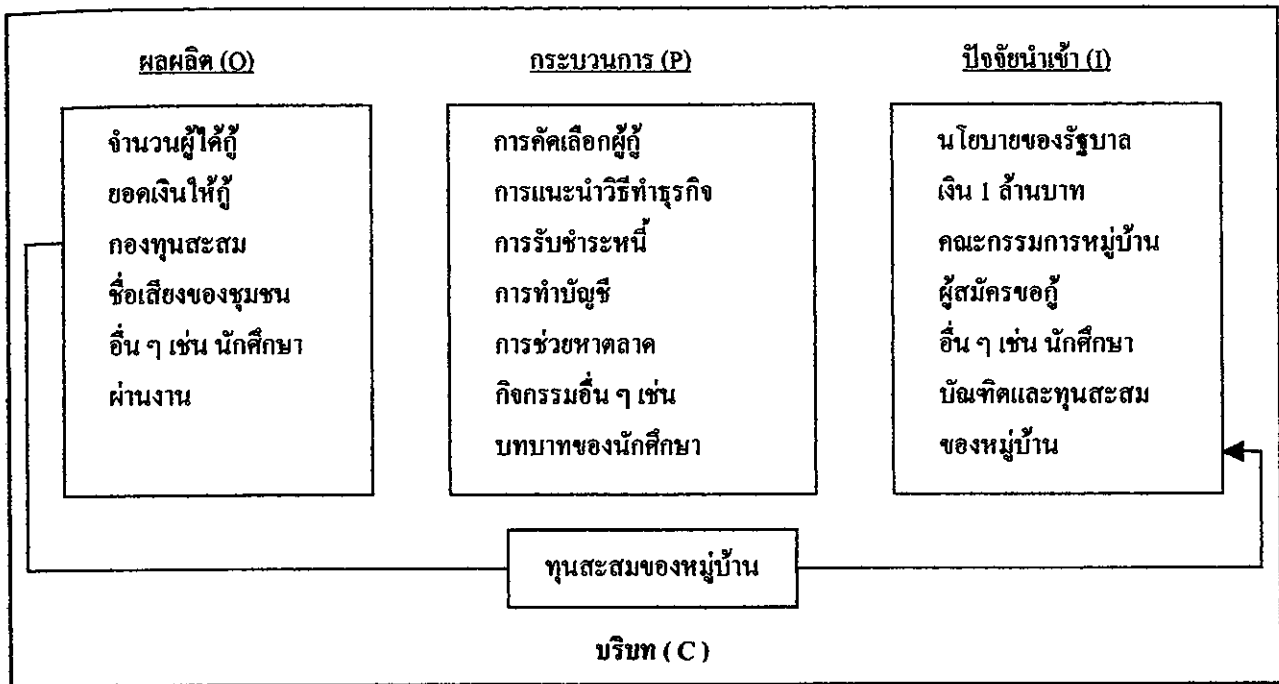
กรอบความคิดทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ผู้วิจัย ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซิพพ์โมเดล” (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรมีความหมายดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

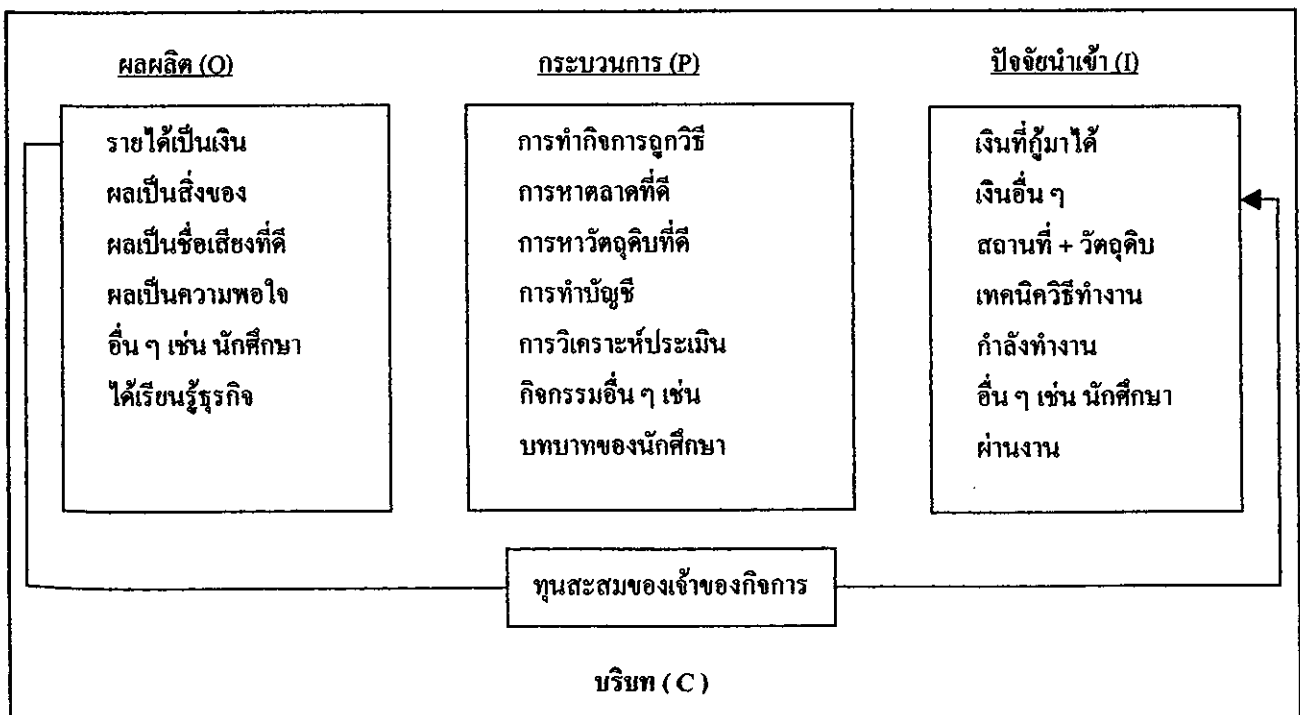
แผนภาพที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

“ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) จึงมีส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้แต่ละราย

จากแผนภาพที่ 1 นี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบ
ด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้
กู้

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

สำหรับหน่วยระบบ A

มีปัจจัยนำเข้า	ได้แก่ I	(Input)
มีกระบวนการทำงาน	ได้แก่ P	(Process)
มีผลผลิต	ได้แก่ P	(Product)

สำหรับหน่วยระบบ B

มีปัจจัยนำเข้า	ได้แก่ I	(Input)
มีกระบวนการทำอาชีพ	ได้แก่ P	(Process)
มีผลผลิต	ได้แก่ P	(Product)

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้
แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำ
ดำเนินกิจกรรมให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ก็ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย
ให้กับหน่วยระบบ A

บริบท C ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศ
และประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาล
เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

4. วิธีดำเนินการ

แหล่งข้อมูล หมายถึง แหล่งที่เก็บรวบรวมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร วัตถุ หรือ สถานการณ์ ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด เพื่อใช้ตอบประเด็นคำถามโดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของ โครงการนั้น ๆ จึงจำแนกแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลและผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลและผู้ประเมินได้เลือกใช้อ้างอิง จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผลไว้แล้ว อาทิ เอกสารหลักฐาน จดหมายเหตุบันทึกต่าง ๆ ซึ่งการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลนี้ มาใช้จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อมั่นของข้อมูลที่จะสามารถตอบคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจนเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการทางสถิติได้หลากหลายวิธี เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีเชิงคุณภาพ อาทิ การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนหมู่บ้านเข้าสู่ชุมชน เป็นต้น

การดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยปฏิบัติงาน
3. ใช้ชีพชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. 1 - 12 และบาง ส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างละเอียดขึ้น
5. ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในสารนิพนธ์
6. ลงมือเขียน บทที่ 1 2 3 4 5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ
3. ได้ทราบกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันระหว่างชุมชนภายในท้องถิ่น
4. ได้ค้นคว้า ความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้วิจัย ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 8 ด้าน ได้แก่

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบคิดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน

- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อ แก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยัง ไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

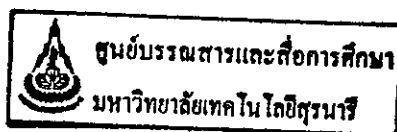
ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- (4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน

- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- (9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- (10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- (11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้มีประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุม และ ค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ และของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- (8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- (9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- (10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- (11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การคัดเลือกกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้มิช้อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้าน การเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน
4. ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน
5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 6/4 หมู่ 13 ตำบลคอนเมือง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
3. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินตั้งจะ และเงินรับฝาก
4. เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 4 ประการคือ

1. เป็นคนมีความซื่อสัตย์
2. เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
3. เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
4. เป็นคนรู้จักสามัคคี

5. เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 4 ประการคือ

1. เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ
2. เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
3. เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
4. เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

3. แหล่งที่มาของกองทุน

1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
2. เงินกู้ยืม
3. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
4. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า

5. เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
 6. เงินค้ำหุ้น
 7. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
 8. เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระติดพันอื่นใด
4. คุณสมบัติของสมาชิก
1. ต้องเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะ 20 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป
 2. เป็นผู้ที่พำนัก หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองปรือเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 6 เดือน
 3. เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
 4. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
 5. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
 6. อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
 7. มีเงินฝากสัจจะและถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน
5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
1. ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
 2. ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคล และกลุ่มหรือองค์กรชุมชน แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัคร
 3. คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก
1. ตาย
 2. ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
 3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

4. ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้ร่วมประชุม
5. จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด
6. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบ ในโบสถ์สมาชิก
7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
8. มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงตามข้อ 6

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกตามข้อ 18 (3) ที่ประสงค์จะขอเงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบ โดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน ตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

การชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กูรายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมี

หลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้เงิน ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินกู้ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้ยืมเงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวัน หลังจากวันยกเลิกสัญญา

สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพตามวรรคสอง ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้

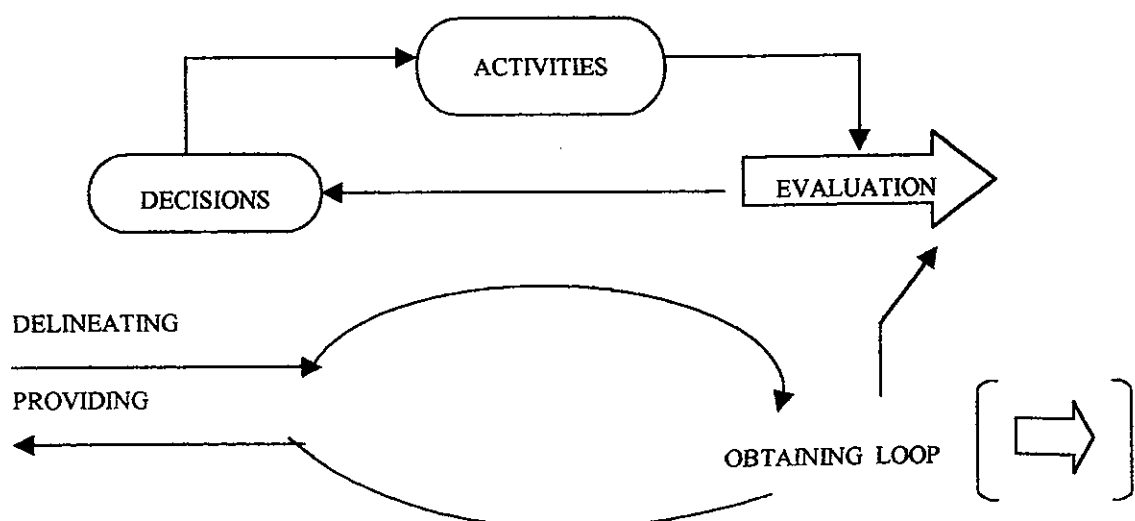
พิจารณาโครงการที่สมาชิกได้นำมาเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในเรื่องโครงการนั้น ๆ ตามระเบียบข้อบังคับที่ตั้งขึ้น และตามความสำคัญของการใช้วงเงินกู้ และสมาชิกต้องอยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

(จำเนียร สุขหลาย และคณะ, 2544) ได้สรุป รูปแบบการประเมินแบบ ชีพพีโมเดล ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลทั่ว ๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ขั้นของการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
2. ขั้นของการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ
3. ขั้นของการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

ข้อควรคำนึงถึงในการใช้รูปแบบการประเมิน

1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีรายการละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ
2. ชนิดของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ต้องการออกแบบการประเมินที่แตกต่างกัน และควรใช้รูปแบบการประเมินที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปแบบทั่ว ๆ ไป
3. ในกรณีที่รูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกันในด้านเนื้อหา (content) ควรใช้ขั้นตอนของการติดตามผลดังนี้ คือ วิเคราะห์ รวบรวม นำเสนอ
4. การตัดสินใจประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ คือ ขั้นการวิเคราะห์ ออกแบบเลือก และปฏิบัติ จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยข้อมูลจากการประเมิน ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินและผู้ตัดสินใจ
5. เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งคำตอบในการตัดสินใจ การออกแบบการประเมินจึงควรคำนึงถึงเกณฑ์ที่มีความตรงภายใน ความตรงภายนอก ความเที่ยง และมีความเป็นปรนัย
6. การประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องเป็นวัฏจักร (cycle) ต้องใช้กับโครงการที่เป็นระบบ

ความหมายของการประเมินในทัศนะของสตีฟเฟิลบีม

สตีฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่”

(Evaluation is the process of delineating, obtaining and using information for judging alternative decision)

รูปแบบของการประเมินแบบ CIPP MODEL

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็น การประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะ การประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรม แผนการประชุมได้ทันท่วงที และมีการ ประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบ จำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชีพพี จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็น อย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง

แบบจำลองชีพพีจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับ การวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง เพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการ ประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การดูประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินและดู ผลสำเร็จของโครงการ

การประเมินด้านต่าง ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสภาวะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสภาวะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสภาวะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

วิธีการประเมินสภาวะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1. Contingency Mode
2. Congruence Mode

Contingency Mode เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ (Opportunities and pressure outside of the immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้าง ๆ เช่น การสำรวจงานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินค่านิยมของชุมชน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจสถิติประชากร ฯลฯ การสำรวจปัญหาเหล่านี้ ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป

คำถามที่ใช้ในการประเมินสภาวะแวดล้อมแบบ Contingency Mode คือ คำถามประเภท “ถ้า...แล้ว”

1. ถ้าต้องการให้กำลังแรงงาน (Manpower) สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแล้ว ควรจะจัดระบบการศึกษาอย่างไร จึงจะตอบสนองความต้องการนี้ได้
2. ถ้ามีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในเขตนี้แล้ว ระบบการจัดการศึกษาของไทยควรจะเป็นเช่นไร จึงจะสอดคล้องกับอัตราการเพิ่มของประชากร

Congruence เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การประเมินสถานะแวดล้อม จะได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับระบบ เพื่อประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ในทางปฏิบัติสถาบันการศึกษาควรจะได้มีการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็น Contingency Mode และ Congruence การกำหนดเป้าหมายและคุณค่าของระบบ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพื่อดูว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ต้องใช้วิธีแบบ Congruence แต่ในสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความต้องการของบุคคลและสถานที่จะเป็นตัวหลักของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงควรใช้วิธีประเมินแบบ Contingency Mode โดยใช้คำถามแบบ “ถ้า...แล้ว” เพื่อตัดสินใจว่าเป้าหมายและนโยบายเดิมนี้ควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ดังนั้น ในการประเมินสถานะแวดล้อมโดยทั่วไป ควรจะใช้การประเมินทั้ง 2 แบบ เพราะ Congruence จะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์ ในขณะที่ Contingency Mode เป็นไปเพื่อการปรับปรุง

ในการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดทิศทางของหน่วยที่จะประเมิน เพื่อที่จะได้สอดคล้องกับนโยบายและการตัดสินใจในการบริหารของระบบ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินกับผู้บริหาร นักประเมินจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการตัดสินใจในปัจจุบัน และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ต้องการใช้เพื่อการตัดสินใจในอนาคตให้แก่ผู้บริหาร

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
2. ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้

ในการรูปของราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ แต่ถ้าเป็นการประเมินด้านการศึกษา ผลกำไรอาจจะไม่อยู่ในรูปตัวเลขก็ได้ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

รูปแบบของคำถามที่ใช้ถามมีมากมาย เช่น วัตถุประสงค์จะกำหนดวิธีดำเนินการได้หรือไม่ และจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ วิธีการที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร ฯลฯ คำถามต่าง ๆ เหล่านี้จะแสดงถึงความสำคัญของการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น เพื่อที่จะได้เป็นตัวกำหนดยุทธวิธีเพื่อการดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยคำถามที่จะใช้มีตั้งแต่ระดับกว้าง ๆ และคำถามเฉพาะ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ มี 3 วิธี คือ

1. แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งต่อไปนี เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มบุคลากรและนักศึกษา วิธีการสื่อสาร การให้เหตุผล ความเข้าใจและเห็นพ้องกันในวัตถุประสงค์ของแผนการ โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนการนั้น และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ ความเพียงพอของแหล่งทรัพยากร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก บุคลากร ปฏิทินการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2. เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผน โดยผู้อำนวยการโครงการระหว่างดำเนินการนั้น ตัวอย่างการตัดสินใจก่อนวางแผน เช่น ในโครงการพัฒนาแบบสอบ ซึ่งมีความจำเป็นจะต้องเลือกโรงเรียนอย่างเจาะจง สำหรับเข้าร่วมในการทดลองสร้างข้อกระทงใหม่ ๆ ของแบบสอบ ผู้ตัดสินใจจะสามารถจัดเตรียมวางโครงการล่วงหน้าได้ดีเมื่อมีโรงเรียนมาให้เลือก แต่ตัวเลือกเหล่านี้จะยังไม่มีจนกว่าจะมีรายชื่อของโรงเรียนที่จะสอบถามไป เมื่อโรงเรียนได้รับการติดต่อแล้ว จึงจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีความเต็มใจเข้าร่วมในการทดลองแบบสอบ ดังนั้น ผู้พัฒนาแบบสอบจึงต้องเลือกโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการตามแบบการสุ่มตัวอย่างมากที่สุด (แบบการสุ่มจะได้รับการตัดสินใจเลือกวิธีการมาก่อน) และเขาต้องกำหนดตารางเฉพาะในการบริหารแบบสอบในการทดลองตามรูปแบบของแบบสอบ ดังนั้น ในโครงการส่วนใหญ่สถานการณ์จึงต้องตัดสินใจจึงมีจำนวนมาก และนี่เป็นเครื่องแสดงความที่ชัดเจนถึงความต้องการข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ

3. ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของโครงร่างโครงการ เป็นต้นว่า มโนทัศน์ที่ต้องการสอน และปริมาณของการอภิปรายที่จะมีในความหมายนี้ เพื่อบรรยายว่า เกิดอะไรขึ้นจริง ๆ สารนิเทศนี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดว่า ทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล

ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง คือ

1. การจัดหานักประเมินกระบวนการเพิ่มเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ และบุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง
4. การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน

ในการรวบรวมสารนิเทศ นักประเมินกระบวนการต้องใช้วิธีการทั้งที่มีแบบแผนและไม่มีแบบแผน เช่น การวิเคราะห์ปฏิบัติการ การบันทึกอย่างอิสระภายหลังสิ้นสุดการดำเนินงานแต่ละวัน การสัมภาษณ์ การจัดอันดับ บันทึกรายวันของเจ้าของโครงการ วิธีการ Semantic Differential บันทึกการประชุมคณะกรรมการ การปรับปรุงรายงานของ PERT และ Suggestion Boxes นอกจากตัวแปรที่สำคัญตามทฤษฎีแล้ว ผู้ประเมินกระบวนการยังอาจจะค้นหาเหตุ หรือกรณีอื่นที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมแต่เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อกระบวนการ ดังนั้น

ผู้ประเมินจึงต้องใช้เครื่องมือใด ๆ เท่าที่จะหาได้ เพื่อสืบสาวไปถึงสิ่งที่แสดงให้เห็นปัญหาอย่างแท้จริง

คุณค่าของการประเมินกระบวนการไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่น ๆ เท่านั้น แต่อยู่ที่

1. การประเมินกระบวนการขึ้นอยู่กับผลประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมและการประเมินปัจจัย คือ ถ้าสามารถประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยได้ดีมากผู้จัดการโครงการก็มีความมั่นใจมากขึ้นในการเลือกการดำเนินการ และถ้าปรากฏความขัดแย้งน้อยก็ควรจะมีการประเมินกระบวนการมากขึ้น นั่นคือ ถ้าการกำหนดวัตถุประสงค์และการวางโครงการคลุมเครือ โครงการนั้นอาจจะเป็นหัวข้อของปัญหาและบางครั้งก็เป็นเหตุแห่งความล้มเหลว ซึ่งการประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยจะช่วยชี้ให้เห็นและแก้ปัญหาแล้วตั้งแต่ต้น พอถึงการทำตามกระบวนการจำเป็นที่จะต้องมีการย้อนกลับโดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่า ทำอย่างไรโครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นในกรณีเช่นนี้การประเมินกระบวนการจึงจำเป็นที่สุดที่สามารถกระทำหน้าที่นี้

2. การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลผลิตในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มนี้จะกลับกันถ้าโครงร่างของการพัฒนาแผนงาน อาศัยการสำรวจน้อยลง แต่มีโครงร่างที่แน่นอนมากขึ้น การประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะขึ้นต่อกันและกัน คือ การประเมินกระบวนการจะเข้าไปมีส่วนในการแปลความสิ่งที่เกิดขึ้น และถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ จะไม่สามารถตกลงใจได้โดยไม่ทราบว่าการประเมินนั้นให้ผลอย่างไรบ้าง การตัดสินใจออกแบบโครงร่างใหม่ หรือระเบียบปฏิบัติในกระบวนการใหม่ จึงต้องอาศัยสารสนเทศจากการประเมินผลผลิตเข้ามาร่วมด้วย

โดยสรุป ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารนิเทศจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารสนเทศนั้น อาจจะบ่อยทุกวันถ้าจำเป็น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรกๆ ของโครงการ ทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารสนเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังคงบันทึกสารสนเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีต่างๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมสิ่งต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

เกณฑ์นั้นอาจเป็นได้ทั้ง Instrumental Criteria หรือ Congruence Criteria ซึ่ง Scriven ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของเกณฑ์ทั้งสอง ดังนี้

ก. Instrumental Criteria จะสัมพันธ์กับความสำเร็จที่อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในที่สุด เช่น ก่อนที่แบบสอบจะถูกสร้างขึ้น รูปแบบของแบบสอบและคำถามจำนวนมากในแบบสอบนั้นจะต้องได้รับการจัดทำขึ้นก่อนหรือก่อนที่นักเรียนจะสามารถอ่านคำว่า cake ได้อย่างเข้าใจ เขาจะต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่มีความหมายของคำมาก่อน

ข. Congruence Criteria จะเป็นเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นอัตราการตกออกของโรงเรียน ๆ หนึ่งในที่ขึ้นอยู่กับตกลงให้ได้ระดับที่กำหนดไว้ โดยกลุ่มนักเรียนจะต้องได้รับคะแนนจากแบบสอบที่ระบุนามากกว่า หรือเท่ากับจำนวนที่กำหนด หรือจะต้องนำแผนการสอนใหม่เข้าไปใช้ในโรงเรียนนั้น การระบุเกณฑ์แบบนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ตัดสินใจโดยเฉพาะ

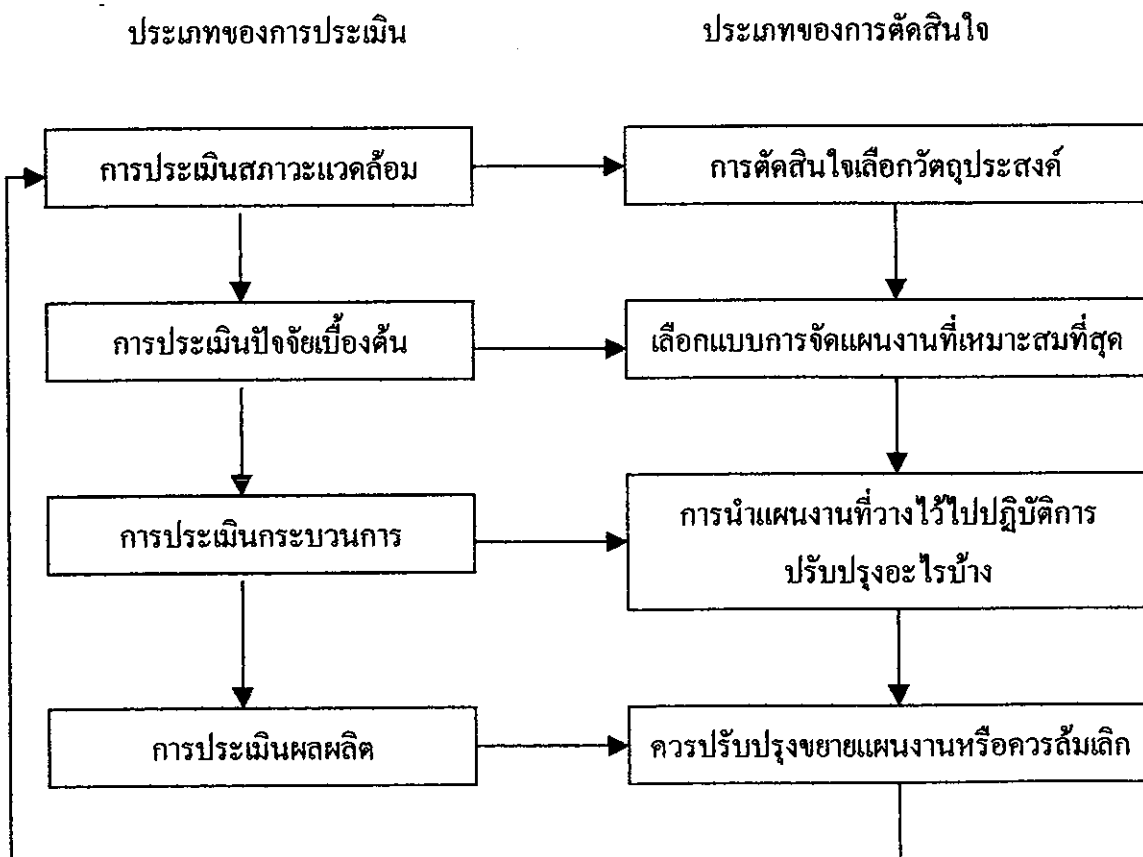
การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิตสามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสภาวะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ

การตัดสินใจโดยใช้การประเมินปัจจัยเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัย คือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

การประเมินผลผลิตจะสืบสาวสิ่งที่มีอยู่ว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วหรือ กำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำไปตามที่ตั้งไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิด จะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุม และพัฒนาการเปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการทำให้สามารถที่จะลงความเห็นได้ว่า การนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้นตรงหรือไม่กับแบบที่วางไว้ และการประเมินผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ว่า วัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่ สาเหตุทั้งสองชนิดร่วมกัน จะแสดงให้เห็นอย่างหนักแน่นถึงสาเหตุได้มากกว่าอันใดอันหนึ่งโดยลำพัง ในการตัดสินใจว่า ระเบียบปฏิบัตินั้นควรดำเนินต่อไป โดยมีการแก้ไขหรือว่าจะต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด ถึงแม้จะเพิ่มหน้าที่ในการควบคุมโครงการเข้ามาด้วย การประเมินทั้งสองก็ยังคงอำนวยความสะดวก และช่วยอธิบายถึงผลที่ได้จากโครงการอยู่

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพท์

การนำเอาแบบจำลองชีพฟ้าไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

2. รูปแบบการประเมินแบบ ชีพฟ้าโมเดล (เขาวดี ราชย์กุลวิบูลย์ศรี, 2544)

แนวคิดและโมเดลชีพฟ้าในการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stuffleam's CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีมได้ให้นิยามคำว่า “การประเมิน” ไว้ดังนี้

“การประเมิน” คือ กระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่จัดเก็บมาแล้วนั้น มาจัดทำให้เกิดเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการประกอบการตัดสินใจต่อไป

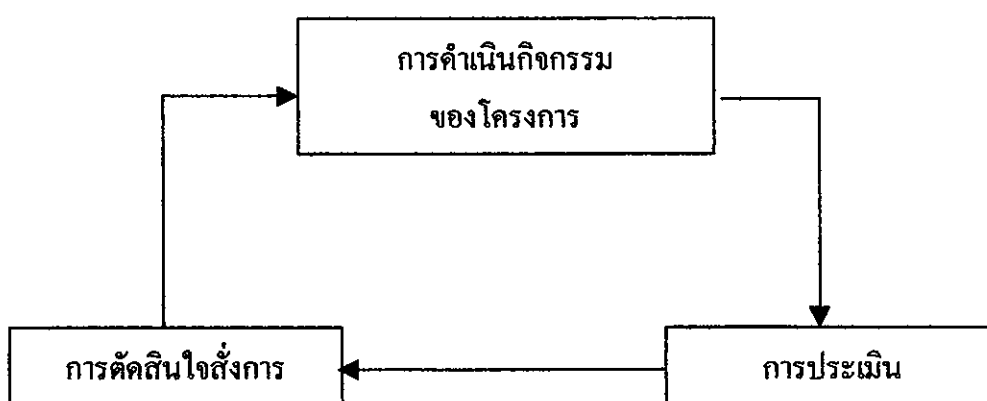
จากนิยามดังกล่าว มีสาระสำคัญที่สามารถขยายความเป็นข้อ ๆ ได้ ดังนี้

1. การประเมินเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือมีความต่อเนื่องกัน ในการดำเนินงานอย่างครบวงจรและย้อนกลับมาสู่รอบใหม่ของวงจรด้วย
2. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการระบุหรือบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
3. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้ระบุหรือบ่งชี้ไว้
4. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาแล้วนั้นมาจัดทำให้เป็นสารสนเทศ
5. สารสนเทศที่ได้มานั้น จะต้องมีความหมายและมีประโยชน์
6. สารสนเทศดังกล่าว จะต้องได้รับการนำไปเสนอเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทางเลือกใหม่หรือแนวทางดำเนินการใด ๆ ต่อไป

แนวคิดของสตัฟเฟิลบีมมีลักษณะที่จะแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่าง

ฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหา และนำผลการประเมินที่ได้ นั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี

ทั้งนี้ ในส่วนที่เป็นรายละเอียดของการประเมินตามนิยามของสตัฟเฟิลบีมนั้น สามารถถ่ายทอดออกเป็น โมเดลพื้นฐาน ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 4 โมเดลพื้นฐานของสตัฟเฟิลบีม

การประเมินตามโมเดลของสตัฟเฟิลบีมนั้น สามารถสรุปการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. กำหนด หรือระบุและบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
2. จัดเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์และจัดสารสนเทศ เพื่อนำเสนอฝ่ายบริหาร

ประเภทของการประเมิน

สตัฟเฟิลบีมและคณะ ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C)

เป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือดำเนินการโครงการใด ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

กำหนดหลักการและเหตุผล รวมทั้งเพื่อพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องจัดทำโครงการดังกล่าว การชี้ประเด็นปัญหา ตลอดจนการพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการ

2. การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation : I)

เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเพียงพอของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ ตลอดจนเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินงาน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)

ส่วนนี้เป็นการประเมินเพื่อ

- 3.1 หาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ เพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้น ๆ
- 3.2 หาข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่จะตั้งการเพื่อการพัฒนางานต่างๆ
- 3.3 บันทึกภาวะของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไว้เป็นหลักฐาน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P)

เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้แต่ต้น รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

การจัดประเภทของการประเมินดังกล่าว แสดงถึงการประเมินที่พยายามให้ครอบคลุมกระบวนการทำงานในทุก ๆ ขั้นตอน ตามแนวคิดที่รู้จักกันดีในนามว่า "CIPP"

สิ่งที่ควบคู่กับการประเมินทั้ง 4 ประเภทข้างต้น ได้แก่ การตัดสินใจ เพื่อดำเนินการใด ๆ ซึ่งสามารถจะแบ่งออกได้อีก 4 ประเภทเช่นกัน คือ

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน

เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินสถานะแวดล้อม มีบทบาทสำคัญคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนในการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ

เป็นการตัดสินใจเพื่ออาศัยการประเมินตัวป้อน มีบทบาทสำคัญคือ การกำหนด

โครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนการทำงานต่าง ๆ ของโครงการ

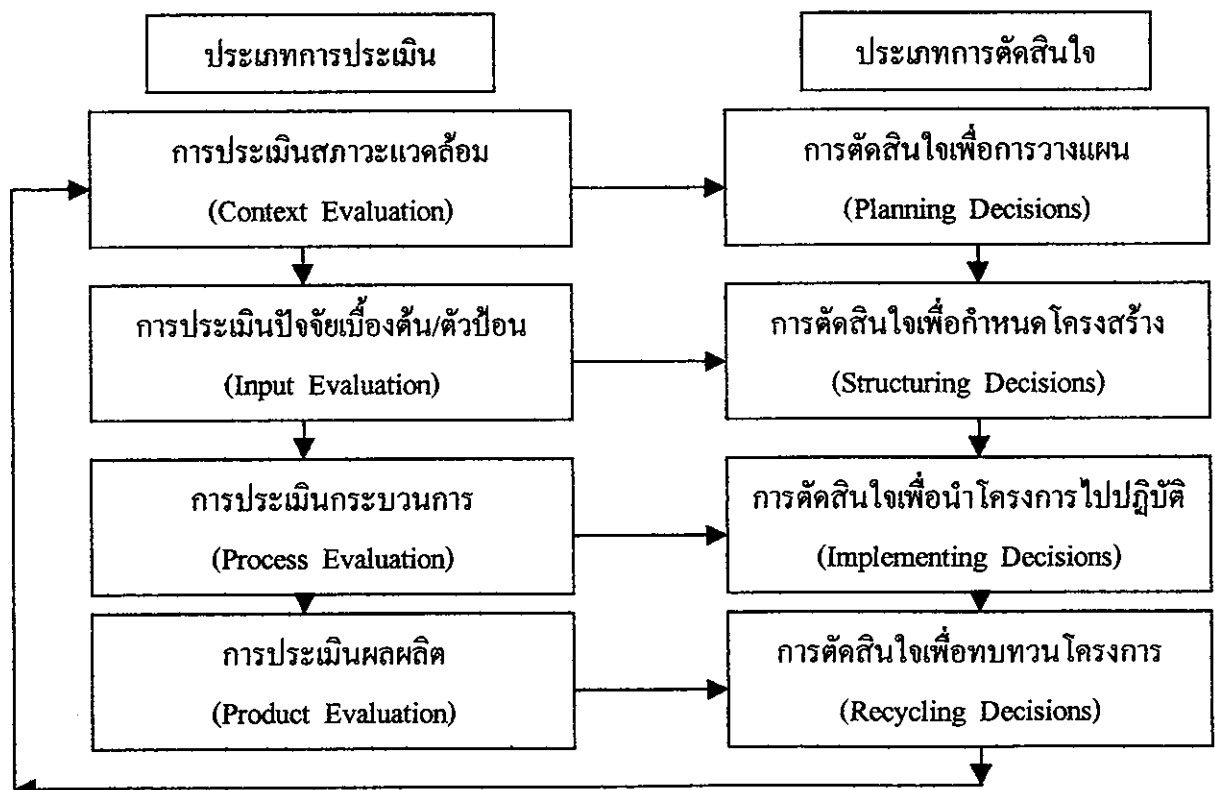
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ

เป็นการตัดสินใจที่อาศัยการประเมินกระบวนการ มีบทบาทสำคัญ คือ ควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด และเพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางการทำงานให้ได้ผลดีที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อการทบทวนโครงการ

เป็นการตัดสินใจที่อาศัยผลจากการประเมินที่เกิดขึ้น มีบทบาทหลักคือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการยุติ ล้มเลิก หรือขยายโครงการในช่วงเวลาต่อไป

แนวคิดและเป้าหมายของการประเมินตามที่สตีฟเฟิลดิมได้เสนอมานั้น ก็เพื่อประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการดำเนินโครงการแต่ละประเภท จะเห็นได้ชัดว่า การประเมินแต่ละประเภทดังกล่าว จะต้องเอื้ออำนวยต่อการนำไปตัดสินใจ ดังรูปแบบความสัมพันธ์ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตามโมเดลของสตีฟเฟิลดิม

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการประเมินโครงการทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

ผู้วิจัยได้นำวิธีการประเมินแบบซิปปโมเดล (CIPP MODEL) มาใช้ในการประเมินเชิงระบบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระบบดังนี้ คือ

1) หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)

เป็นการประเมินสภาวะทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านนั้น ประเทศมิน โยบายฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง รัฐบาลให้ความสำคัญกับเรื่องกองทุนหมู่บ้านอย่างจริงจัง งบประมาณของประเทศมีมากพอที่

จะสนับสนุนกองทุนหมู่บ้าน และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านได้รับการทะนุบำรุงจากผู้คนในท้องถิ่นมิให้ทรุดโทรมไปกว่าเดิม

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ มีการติดตามและกระตุ้นจากรัฐบาล และจากประชาคมในท้องถิ่น ผู้กู้มีความรับผิดชอบและมีความสามารถตั้งคืบตามยอดเงินกู้ที่กำหนด สมาชิกปรับเปลี่ยนกันเข้ามาเป็นกรรมการอย่างเต็มใจและมีคุณภาพ เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และแบบระบบที่ดี เช่น การทำบัญชี การพิจารณาตัดสินใจให้ผู้ การทวงถามติดตามหนี้ การช่วยหาระบบตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ของผู้กู้ การมีเงินฝากเพื่อเพิ่มยอดเงินของกองทุน เป็นต้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย การปล่อยยอดเงินออกให้ผู้กู้กระทำได้สม่ำเสมอ การเผยแพร่ข่าวสารสามารถทำได้เป็นที่พอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการหาตลาดภายนอกสำหรับจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก

2) หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)

กองทุนหมู่บ้านสามารถที่จะปล่อยเงินกู้ให้กับผู้กู้อย่างพอดี คือ ไม่มากเกินไปและน้อยเกินไป วัสดุคิบัที่ใช้ในการทำกิจการของผู้กู้สามารถหาซื้อได้อย่างเพียงพอในหมู่บ้าน ซึ่งผู้กู้ไม่ต้องหาซื้อจากบริบทที่ไกลตัว ทำให้ต้นทุนของการผลิตสูงขึ้น เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

ต้องจัดหาปัจจัยนำเข้าในปริมาณที่พอดีไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป ถ้ามากเกินไปอาจสูญเปล่าหรือเสียค่าดอกเบี้ยเงินลงทุนทำให้ต้นทุนสูง ถ้าน้อยเกินไปอาจต้องจัดซื้อมาเสริมทำให้ต้องเสียเวลาจัดหาอีกรอบหนึ่งและปัจจัยนำเข้าต้องมาพร้อมตรงเวลาที่จะต้องใช้งาน เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

การทำกิจการถูกวิธี มีการกำหนดวิธีการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนว่าปัจจัยนำเข้าตัวใดต้องกระทำกิจกรรมอะไรและกระทำอย่างไรจึงจะสอดคล้องกันพอดีไม่ขาดและไม่เกิน หรือความประหยัดของปัจจัยนำเข้าในแต่ละกิจกรรมที่ปฏิบัติ รวมถึงวิธีจัดวางสิ่งของหรือปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ปริมาณของผลผลิตไม่มากเกินไปกว่าที่ตลาดต้องการ ถ้ามากเกินไปจะขายไม่หมด เป็นการสูญเสียค่าของต้นทุน คุณภาพของผลผลิตไม่สูงเกินกว่าที่ตลาดต้องการ เพราะถ้าสูงเกินจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงไป และในทางกลับกันคุณภาพของผลผลิตต่ำเกินไปลูกค้าจะไม่รับซื้อ เป็นต้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษา ซึ่งจะเป็นประชากรในบ้านหนองปรือ มีจำนวน 56 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 368 คน แบ่งเป็น เพศชาย 182 คน เพศหญิง 186 คน

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกหรือตัวแทนของประชากรที่นำมาใช้ในการศึกษาของบ้านหนองปรือ ซึ่งจะมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 15 คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 117 คน
3. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 232 คน
4. ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 4 คน

ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธี การกำหนดตัวอย่างในรายวิชาวิจัยชุมชน โดยจะเก็บร้อยละ 50 ยกเว้นสมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้ จะเก็บร้อยละ 20

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ประชากรเป้าหมาย คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลคอนเมือง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองปรือไม่น้อยกว่า 2 ปี จึงทำการสุ่มตัวอย่างออกมาร้อยละ 20 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ทั้งผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

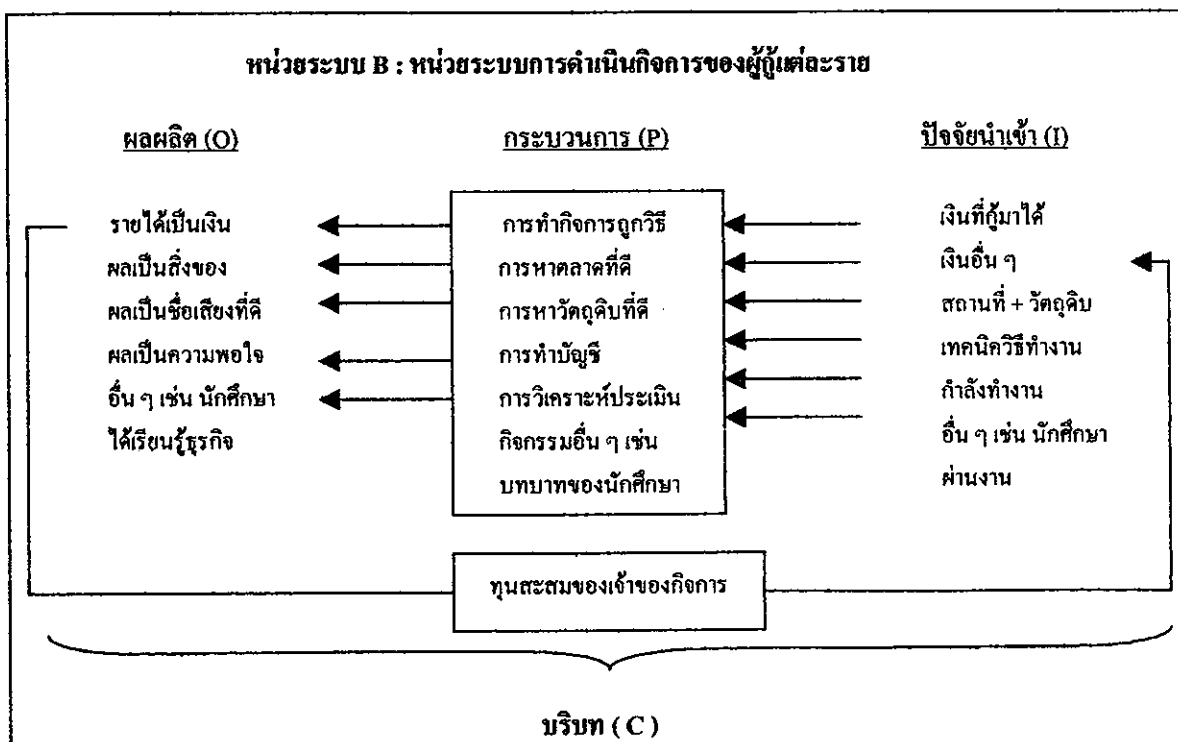
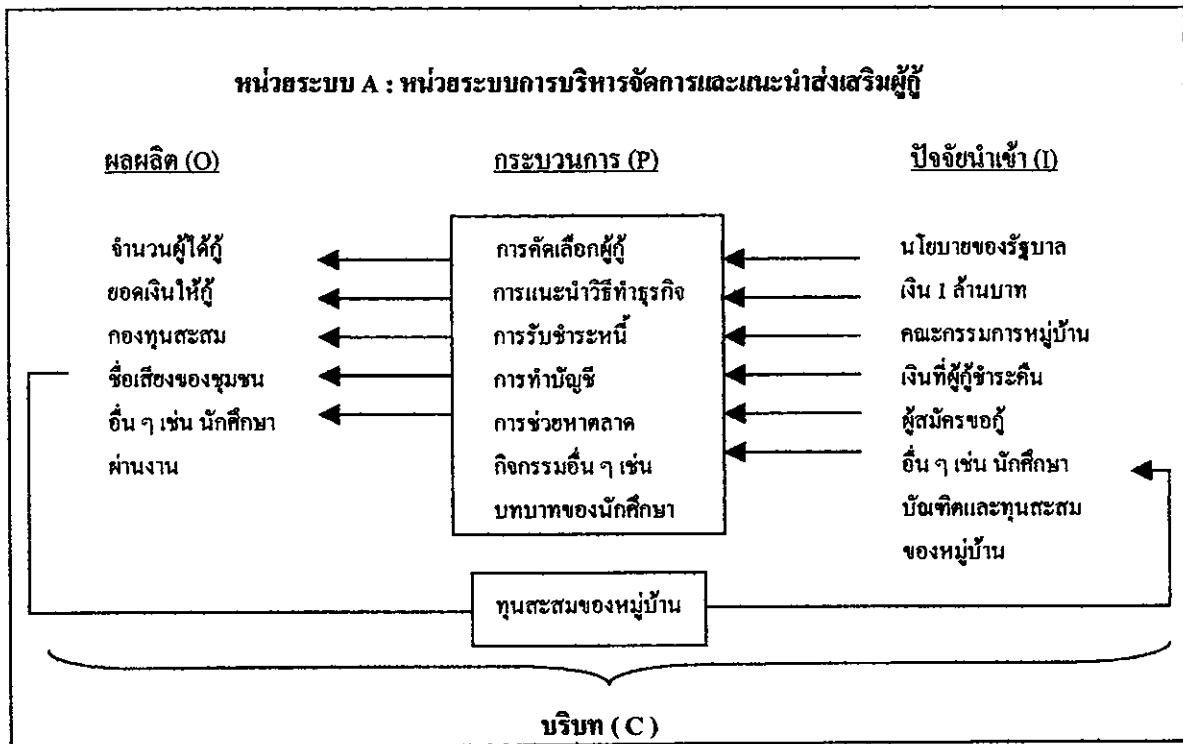
ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการนั้นได้นำรูปแบบของ CIPP Model มาเป็นหลักของการประกอบเพื่อหาตัวแปรและตัวชี้วัด ซึ่งจะแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซิฟฟ์โมเดล” มีองค์ประกอบดังนี้

C	มาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	มาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	มาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
O	มาจาก	Output	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ ซิฟฟ์โมเดล ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

แผนภาพที่ 6 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การวิจัยประเมินโครงการแบบมีส่วนร่วม (CIPP MODEL)

1. ประเมินบริบท (Context Evaluation) มีกิจกรรมดังนี้

1.1 ผู้เรียนเก็บข้อมูลบริบทชุมชนจากแบบเก็บข้อมูลที่กำหนดให้ (แบบ บร. 1)

และนำมาเสนอให้ราษฎรในหมู่บ้าน ตรวจสอบเพื่อหาความถูกต้อง

1.2 จัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน ค้นหาสิ่งที่ภูมิใจ ปังจัยที่ภูมิใจ ความฝัน ความต้องการในอนาคต (กระบวนการ AIC หรือ FSC) และสรุปศักยภาพ จุดเด่น จุดค้อยของชุมชน โดยใช้เวทีประชาคมจนได้แผนแม่บทชุมชนหมู่บ้าน

1.3 เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เป็นแบบเก็บข้อมูลที่กำหนดให้ (แบบ บร. 2) โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนครอบครัวที่มีในชุมชนหมู่บ้านเป้าหมาย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ วิธีการสังเกตและศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

1.4 ผู้เรียนนำข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนที่เก็บได้มาสรุปเก็บไว้เป็นข้อมูลการประเมินก่อนเริ่ม โครงการ เพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลที่เก็บหลังจากได้ดำเนินการแล้ว

2. การประเมินตัวป้อนเข้า (Input Evaluation) มีดังต่อไปนี้

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
1. นโยบาย เป้าหมายของรัฐเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	● ศึกษาจากเอกสาร โครงการกองทุนหมู่บ้าน
2. ระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน	● ศึกษาจากเอกสารระเบียบ
3. ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายวัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น อนุกรรมการสนับสนุนกองทุนระดับอำเภอ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนและประชาชนในหมู่บ้าน	● โดยการสัมภาษณ์จากอนุกรรมการกองทุนระดับอำเภอ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และประชาชนในหมู่บ้าน
4. ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้านความเข้มแข็งของผู้นำ กรรมการกองทุน ความ	● วิเคราะห์จากข้อมูลชุมชน และแบบเก็บข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชน และแบบเสนอ

สมาชิกในชุมชน และประสบการณ์เกี่ยวกับ กองทุนการออมทรัพย์ของชุมชน	ขอตั้งกองทุน หรือสัมภาษณ์กรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน
5. ศึกษาวิเคราะห์ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	● จากเอกสารระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
6. บันทึกข้อสังเกตภาพของสมาชิกกองทุน	● จากเอกสารและการสัมภาษณ์สมาชิกกอง ทุน

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) มีดังต่อไปนี้

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
1. กระบวนการช่วยเหลือสนับสนุนการตั้งกอง ทุนและการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	● โดยการสังเกตหรือสัมภาษณ์ชาวบ้าน และ อนุกรรมการสนับสนุนกองทุนหมู่บ้าน ระดับอำเภอ
2. กระบวนการได้มาซึ่งกรรมการกองทุนหมู่บ้านและระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	● โดยการสังเกตหรือสัมภาษณ์ชาวบ้าน
3. ศึกษากระบวนการ กฎเกณฑ์การพิจารณา อนุมัติเห็นชอบให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านของ อนุกรรมการสนับสนุนกองทุนระดับอำเภอ และจังหวัด	● โดยการสัมภาษณ์อนุกรรมการสนับสนุน กองทุนระดับอำเภอและระดับจังหวัด
4. ศึกษากระบวนการพิจารณาอนุมัติให้ สมาชิกกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน และให้ข้อ เสนอแนะ	● ศึกษาจากกฎระเบียบและสังเกตการประชุม พิจารณาอนุมัติเงินกู้ของกรรมการกองทุน หมู่บ้าน
5. ศึกษาการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้าน และให้ ความคิดเห็นเสนอแนะ	● ศึกษาจากเอกสารบัญชีและสังเกตการทำ บัญชีกองทุนหมู่บ้านของกรรมการฝ่ายบัญชี
6. ศึกษาองค์กรหรือบุคคลที่ได้รับเงินกู้จาก กองทุนฯ ว่าได้เงินดังกล่าวไปทำอะไร ทำอย่าง ไร และทำไมจึงทำเช่นนั้น เป็นรายกรณีทุก ๆ กรณี	● โดยการสัมภาษณ์ สังเกต แล้วจดบันทึก โดยละเอียดเป็นรายกรณี เช่น จำนวนเงินที่ ลงทุนคงที่ ทุนผันแปร การผลิต การตลาด การแก้ปัญหา ค้นทุนกำไร

7. จัดกลุ่มสมาชิกที่ได้เงินกู้ตามลักษณะกิจกรรมหรืออาชีพเดียวกัน ตั้งวงพูดคุยเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้	สนับสนุนการตั้งกลุ่มอาชีพ และเปิดวงเสวนาพูดคุยแลกเปลี่ยนบทเรียนเพื่อการเรียนรู้ ระดับหมู่บ้านและระดับตำบล
8. กระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2 ครั้งเป็นอย่างน้อย	ประชุมสัมมนาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านระดับตำบลหรืออำเภอ เพื่อแลกเปลี่ยนบทเรียนและประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้
9. ศึกษากระบวนการและผลการให้ความช่วยเหลือด้านการบริหารกองทุนและการประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ	โดยการสังเกตสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่รัฐและกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิกกองทุนฯ

4. การประเมินผลที่เกิดขึ้น (Product Evaluation)

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
1. ศึกษาผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของคณะกรรมการกองทุนฯ ด้านความสามารถในการปล่อยกู้ และการคืนเงินกู้ของสมาชิกที่กู้เงิน อีกทั้งยอดเงินของกองทุนฯ ว่าเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด	ศึกษาจากเอกสารบัญชีกองทุนฯ เป็นรายเดือน และสรุปเมื่อสิ้นปี อีกทั้งการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน
2. ศึกษาผลการนำเงินกู้จากกองทุนไปดำเนินกิจกรรมประกอบอาชีพของสมาชิกกองทุนฯ ว่าประสบผลสำเร็จ ก่าไร มีรายได้เพิ่มหรือขาดทุนอย่างไร	โดยการสัมภาษณ์บันทึก
3. ศึกษาความคิดเห็นของราษฎรที่เป็นสมาชิกกองทุนฯ และไม่เป็นสมาชิก ว่ามีความคิดเห็น ความพอใจต่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่อย่างไร	โดยการสัมภาษณ์ บันทึก แล้วหาความถี่จัดอันดับความคิดเห็น

4. ศึกษาเพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของสมาชิกในชุมชน	● โดยการสัมภาษณ์ราษฎรทั้งผู้นำทางการและไม่เป็นทางการ และราษฎรทั่วไป ● จัดประชุมสัมมนาผู้เรียนระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ร่วมกับอาจารย์นิเทศก์เพื่อสรุปตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนระดับจังหวัด
5. เก็บข้อมูลตามแบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนที่กำหนดให้ (แบบ บร.2)	● โดยการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารจากรายการร้อยละ 50 ของครอบครัวที่มีอยู่ในชุมชน ● สรุปผลจากการเก็บข้อมูล โดยแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ นำไปเปรียบเทียบกับ การเก็บครั้งแรกว่าก้าวหน้าหรือไม่
6. ศึกษาผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยรวมในหมู่บ้านว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ 5 ข้อ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติหรือไม่อย่างไร	● โดยการวิเคราะห์จากการประเมินทุกขั้นตอน และประชุมสัมมนาพร้อมกับสมาชิกในหมู่บ้านที่ร่วมประเมินด้วย เป็นการตัดสินใจประเมินค่าการดำเนินโครงการ
7. ศึกษาเปรียบเทียบว่าเมื่อเริ่มโครงการและดำเนินโครงการไปได้หนึ่งปี หนี้สินของราษฎรนอกกระบบคือการเป็นหนี้รายทุนหรือจากสถาบันการเงินนอกหมู่บ้านชุมชนลดน้อยลงหรือไม่	● โดยการเก็บข้อมูลบริบทชุมชนเปรียบเทียบการเก็บครั้งแรกและการเก็บครั้งสุดท้าย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ ได้แก่ แบบรายงาน บร. 1 - 12 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
- 3) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4) แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 5) แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 8) แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 9) แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 12) แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระ และข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวชี้วัดขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

ในการทำสารนิพนธ์จะมุ่งเน้นให้ได้เนื้อหาสาระ หลักวิชาการที่รวบรวมมาได้ และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1. ทำการเก็บข้อมูลรวบรวมขึ้น โดยจัดรวบรวมดังนี้

1.1 วิธีสอบถาม จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและเหตุผล ได้ดีทั้งข้อมูลในอดีตและข้อมูลในอนาคตได้ โดยกลุ่มตัวอย่างตอบโดยการทำเครื่องหมายเพื่อแสดงว่า ใช่ – ไม่ใช่ , มาก ปานกลาง น้อย ลงในแบบสอบถาม บร.2

1.2 วิธีการสังเกต เป็นเครื่องมือที่จะต้องใช้บุคคลทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หู และตา เป็นเครื่องมือในการติดตาม ซึ่งให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงได้ชัดเจน และให้ข้อมูลปัจจุบันได้ดี แต่ไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นเหตุผลพฤติกรรมที่ไม่ปรากฏในขณะนั้น

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีอื่น ได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. 1 - 12
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่า มีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มาหรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกลาจนได้ประเด็นที่ชัดเจน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนคิดและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 6.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ การคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลที่หาเป็นค่าสถิติได้ เช่น รายได้ของชาวบ้าน อายุ เพศ เป็นต้น
- 6.2 การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ เช่น ความรู้ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติประกอบด้วยกรรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิฟฟ์โมเดล ซึ่งเป็นการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการทดลองวิธีการใหม่

ตอนที่ 4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

โดยที่จะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 บริบทระดับประเทศ

1. ความยากจนของประเทศ

1. ชาวบ้านขาดทุนทรัพย์และที่ดินในการประกอบอาชีพ
2. ประชาชนขาดการศึกษา ขาดความรู้ด้านวิทยาการต่าง ๆ
3. โครงสร้างอำนาจทางการเมือง การบริหารและระบบเศรษฐกิจอยู่ในกลุ่มนายทุน
4. สภาพทางการเมืองไม่แน่นอนขาดความต่อเนื่องทางนโยบายของรัฐในการพัฒนาชุมชน

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

เป็นการให้ความสำคัญของรัฐบาลในธุรกิจ/ กิจกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอันมีส่วนการจัดทำโครงการ โดยรัฐบาล ได้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การมีสิทธิได้รับสิทธิพิเศษจากรัฐบาลไม่ว่าเป็นเรื่องการคลัง เช่นการยกเว้นภาษีหรือการลดภาษี สิทธิพิเศษเกี่ยวกับการนำเข้า หรือทางการเงิน ได้แก่ การให้สิทธิกู้ยืมเงินเป็นกรณีพิเศษ การลดอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น
2. การที่เข้าข่ายอยู่ในกิจกรรมที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ๆ เช่น การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า การส่งออก การสร้างงาน การพัฒนาอุตสาหกรรมในภูมิภาค การพัฒนาและการถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นต้น
3. การได้รับสนับสนุนส่งเสริมทางการเงินจะให้สินเชื่อในการลงทุนทางอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม หลักการวิชาการและเทคโนโลยีในการบริหารธุรกิจ

3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

1. ขาดความเชื่อถือและศรัทธาในสินค้าภายในประเทศ
2. การได้รับอิทธิพลค่านิยมจากต่างประเทศ
3. ประเทศต่าง ๆ มีมาตรการกีดกันทางการค้า กำหนดมาตรฐานต่าง ๆ เช่น ISO , APP ทำให้มีการแข่งขันกันสูง

4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
 1. สภาพที่มีป่าไม้ลดลงทำให้เกิดมลพิษต่าง ๆ เช่น น้ำเสีย ฝนกรด
 2. การปนเปื้อนของสารเคมีในอาหาร เช่น พืช ผัก ผลไม้ อาหารต่าง ๆ ที่รับประทาน
 3. สภาพทางภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงของโลกที่ร้อนและแห้งแล้ง ขาดน้ำในการเกษตรกรรมและการบริโภค
 4. สภาพมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรม จากควันรถ
5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
 1. ประชาชนมีความเดือดร้อนการเป็นหนี้ในระบบ โดยการกู้เงินจากนายทุนที่มีดอกเบี้ยสูง
 2. ประชาชนมีความเดือดร้อนการเป็นหนี้ในระบบ โดยการกู้เงินจากธนาคารต่าง ๆ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น
 3. ประชาชนเป็นหนี้ด้านโครงการและกองทุนต่าง ๆ ของรัฐบาล เช่น กองทุนหมู่บ้าน กองทุนแก้ไขปัญหาค่าความยากจน (กขคจ.) เป็นต้น
6. ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
 1. ชาวบ้านเกิดความขัดแย้งกันในด้านความคิดเห็นและผลประโยชน์ทำให้ขาดความสามัคคี เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก
 2. ชาวบ้านไม่สนใจและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม
 3. การครอบงำและแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้นำ
 4. ชาวบ้านขาดการศึกษาไม่กล้าแสดงออกความคิดเห็นและไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ในการร่วมกันประชุมเพื่อพัฒนา
 5. ชาวบ้านไม่มีงานทำหลังหมดฤดูทำนาและเล่นการพนัน
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
 1. ค่านิยมการใช้สินค้าที่มียี่ห้อจากต่างประเทศ
 2. ค่านิยมในการไปเที่ยวต่างประเทศแล้วซื้อสินค้าจากต่างประเทศมาฝากญาติหรือคนรู้จัก

3. การใช้ชีวิตที่มีอิสระแบบต่างประเทศซึ่งขัดกับวัฒนธรรมแบบไทย

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

คนกลุ่มแรกที่มาก่อตั้งหมู่บ้านหนองปรือ นี้ได้อพยพมาจากบ้านหนองแวง ตำบลลาดบัวขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และจากบ้านหนองน้ำใส เพื่อทำไร่อ้อย ในที่ราบภูเขา และตั้งรากฐานก่อสร้างบ้านหนองปรือ จนกลายเป็นบ้านหนองปรือในปัจจุบันนี้ เหตุผลที่อพยพมาจากบ้านเดิม เพราะออกมาทำไร่ข้าวโพด และอ้อย เป็นอาชีพหลัก

บ้านหนองปรือเป็นชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 56 ครอบครั้ว ส่วนมากจะมีอาชีพทำไร่อ้อยเป็นส่วนมาก และรองลงมาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไปในหมู่บ้าน หรือไปเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และต่างจังหวัด เมื่อถึงหน้าเทศกาลจึงจะกลับมาเยี่ยมบ้าน เพื่อมาหาครอบครัวและญาติพี่น้อง

2. สภาพปัจจุบัน

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านหนองปรือ เป็นป่าเขาเชิงราบสูง เหมาะแก่การเพาะปลูกไร่อ้อยและข้าวโพด ปัจจุบันมีบ่อน้ำดิน มีบ่อน้ำบาดาล มีสระน้ำ และมีประปาหมู่บ้านในการใช้บริโภคและอุปโภคในหมู่บ้าน หมู่บ้านหนองปรือเป็นหมู่บ้านที่อยู่กลางภูเขา ชาวบ้านได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานที่นี้ตามพื้นที่ทางการเกษตรกรรม เพื่อความสะดวกในการไปทำไร่อ้อยและทำไร่ข้าวโพด บ้านหนองปรือมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 1,420 ไร่ เป็นที่นา 60 ไร่ และเป็นที่ทำไร่อ้อย จำนวน 1,600 ไร่

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามเพศและตามช่วงอายุต่าง ๆ ของบ้านหนอง
ปรือ หมู่ที่ 13 ตำบลคอนเมือง อำเภอสีกี้ว จังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2545

ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	182	49.46
- หญิง	186	50.54
รวม	368	100.00
อายุ		
1 วัน – 3 ปีเต็ม	15	4.08
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	28	7.61
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	52	14.13
14 ปี 1 วัน – 15 ปีเต็ม	21	5.71
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	27	7.34
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	178	48.37
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	20	5.43
60 ปี 1 วันขึ้นไป	27	7.33
รวม	368	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	2 บ่อ	-	ไม่
บ่อน้ำบาดาล	1 บ่อ	-	ไม่
สระน้ำ	1 สระ	ใช้ได้	-
คลอง	1 แห่ง	ใช้ได้	-
ห้วย	-	-	-
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-

แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	-	-	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 3 การถือครองที่ดินของประชากรของบ้านหนองปรือ หมู่ที่ 13 ตำบลดอนเมือง อำเภอ
สีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2545

พื้นที่ถือครอง (ไร่)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวน 1-5	18	32.14
6-10	5	8.93
11-20	8	14.29
21-50	3	5.36
50 ไร่ ขึ้นไป	22	39.29
รวม	56	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของสมาชิกที่ไปศึกษานอกหมู่บ้านหนองปรือ หมู่ที่ 13 ตำบลดอน
เมือง อำเภอสีคิ้ว ในปี พ.ศ. 2545

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชั้นประถมศึกษา	44	53.01
ชั้นมัธยมศึกษา	30	36.14
นักศึกษาผู้ใหญ่	-	-
สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา	9	10.84
รวม	83	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสัตว์เลี้ยงในบ้านหนองปรือ หมู่ที่ 13 ตำบลคอนเมือง
อำเภอสีคิ้ว ในปี พ.ศ. 2545

ชนิดสัตว์เลี้ยง	จำนวน	ร้อยละ
วัว	14	4.53
ควาย	8	2.59
เป็ด	89	28.80
ไก่	180	58.25
สุกร	18	5.83
ปลา	-	-
รวม	309	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

3. ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านหนองปรือ หมู่ที่ 13

การประกอบอาชีพชาวบ้านหนองปรือประกอบอาชีพหลัก คือ การทำไร่ข้าวโพด , การปลูกอ้อย และมันสำปะหลังบ้างเป็นบางส่วน เพราะบ้านหนองปรือมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำเกษตร ทำให้มีรายได้จากการขายข้าวโพด , อ้อย , มันสำปะหลัง ในช่วงปลายปี จึงเกิดการหมุนเวียนของเงินขึ้นภายในหมู่บ้าน ตอนสิ้นปีหรือสิ้นฤดูภาคเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร จะสามารถส่งคืนเงินกองทุนหมู่บ้านได้

พื้นที่ทำการเกษตรและรายได้ของประชากร

ประชากรมีพื้นที่ทำการเกษตรรวมทั้งสิ้น 1,420 ไร่ เป็นที่ไร่มากที่สุดจำนวน 1,600 ไร่ รองลงมาได้แก่ ที่นา จำนวน 60 ไร่ ตามลำดับ โดยผลผลิตส่วนใหญ่ คือ ข้าวโพด และอ้อย

สำหรับรายได้ของประชากรในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครัวเรือน ส่วนใหญ่จะมีรายได้เท่ากับ 1,000 – 5,000 บาทต่อปี รองลงมาคือ 5,001 – 10,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 85.71 และ 10.71 ของครัวเรือนทั้งหมดตามลำดับ

ตารางที่ 6 พื้นที่ทำการเกษตรของประชากรบ้านหนองปรือ หมู่ที่ 13 ตำบลคอนเมือง
อำเภอสีคิ้ว ปี พ.ศ. 2545

พื้นที่ทำการเกษตร	จำนวน (ไร่)	ร้อยละ
ที่นา	60	3.61
ที่สวน	-	-
ที่ไร่	1,600	96.39
รวม	1,660	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 7 รายได้ของประชากรในหมู่บ้านหนองปรือ หมู่ที่ 13 ตำบลคอนเมือง อำเภอสีคิ้ว ปี
พ.ศ. 2545 ต่อปีในแต่ละครัวเรือน

รายได้ (บาทต่อปี)	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1,000 – 5,000	48	85.71
5,001 – 10,000	6	10.71
10,001 – 20,000	2	3.57
20,001 – 30,000	-	-
30,001 – 50,000	-	-
50,001 – 100,000	-	-
รวม	56	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

4. ด้านวัฒนธรรม

ชาวบ้านหนองปรือส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เป็นหลักธรรมในการดำเนินชีวิต การนับถือศาสนาของชาวบ้านจะมีลักษณะสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนมาถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ในหมู่บ้านจะไม่มีวัด ชาวบ้านต้องไปทำบุญที่วัดหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านหนองปรือประมาณ 3.5 กิโลเมตร

งานบุญประเพณีที่สำคัญ มีดังนี้

เดือนเมษายนของทุกปี จะมีประเพณีสงกรานต์ซึ่งถือว่าเป็นปีใหม่ของคนไทย คนหนุ่มสาวก็จะพากันกลับบ้านมาทำบุญตักบาตรกัน และถือโอกาสพบปะญาติพี่น้อง มีการรด

นำคำหว่าผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เป็นการขอพรในวันขึ้นปีใหม่ของไทยเราและเพื่อเป็นสิริมงคลกับตัวเอง ชาวบ้านจะนำอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัด มีการสรงน้ำพระ และมีการเล่นสาคน้ำกัน

5. ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

ภาระหนี้สินของประชากร จากการสำรวจพบว่า ประชากรยังคงเป็นหนี้สินอยู่มาก ซึ่งแบ่งเป็นครัวเรือนที่มีหนี้สินที่กู้ยืมจากสถาบันการเงินของรัฐบาล เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ , (ธกส.) , กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ จำนวน 30 ครัวเรือน ส่วนครัวเรือนที่มีหนี้สินที่กู้ยืมนอกระบบมีจำนวน 10 ครัวเรือน หนี้สินที่ประชากรกู้ยืมจากสถาบันการเงินของรัฐบาลส่วนใหญ่จะนำไปใช้ในการเกษตร เช่น ทำไร่ข้าวโพด ไร่อ้อย ฯลฯ

สำหรับการตลาดผลผลิตนั้น ถ้าเป็นประเภทพืชผัก ผลไม้ อาหาร หรือเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ชาวบ้านจะนำมาจำหน่ายที่ตลาดภายในหมู่บ้าน ส่วนพืชผลทางการเกษตร เช่น ข้าวโพด อ้อย ชาวบ้านจะนำไปขายที่โรงงานซึ่งอยู่ใกล้กับหมู่บ้าน ส่วนออยนั้นชาวบ้านจะนำไปขายที่โรงงานน้ำตาล

2) วัฒนธรรมประเพณีที่เด่น ๆ

ชาวบ้านจะมีบุญประเพณีเหมือนกับหมู่บ้านต่าง ๆ แต่บ้านหนองปรือจะมีงานบุญประจำหมู่บ้าน ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

งานบุญหรือประเพณีต่าง ๆ ซึ่งได้สืบทอดต่อกันมามีดังนี้

เดือนมกราคม	ประเพณี	วันขึ้นปีใหม่
เดือนกุมภาพันธ์	ประเพณี	เทศน์มหาชาติ ทำบุญกลางบ้าน
เดือนเมษายน	ประเพณี	สงกรานต์
เดือนพฤษภาคม	ประเพณี	งานเลี้ยงปู่ตา
เดือนกรกฎาคม	ประเพณี	เข้าพรรษา
เดือนกันยายน	ประเพณี	ทำบุญข้าวสารท
เดือนตุลาคม	ประเพณี	ออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณี	ลอยกระทง
เดือนธันวาคม	ประเพณี	ลงแขก(เกี่ยวข้าว , หักข้าวโพด)

3) ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี ชาวบ้านมีความสามัคคีกันมาก ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และในหมู่บ้านมีแหล่งอาหารที่สำคัญ คือ มีอ้อย ซึ่งสามารถนำมาแปรรูปเป็นน้ำตาลไว้ใช้ในครัวเรือนได้ ลดรายจ่ายจากการซื้อน้ำตาล ลักษณะเช่นนี้เป็นศักยภาพในด้านดี ซึ่งเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านได้

4) ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน คณะกรรมการบางคนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านยังไม่มี การแบ่งหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ หมู่ที่ 13 โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ในระยะแรก ๆ ประชาชนเข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลให้เปล่า แต่เมื่อหน่วยงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านได้ทำความเข้าใจกับชาวบ้านแล้ว ชาวบ้านส่วนมากก็เข้าใจมากขึ้น ส่วนการบริหารงานพบว่ามีปัญหาในการทำบัญชี แต่ทางอำเภอได้จัดอบรมวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ให้คณะกรรมการกองทุน ทำให้สามารถบริหารงานได้ดีขึ้น

2) เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการได้จัดสรรให้กู้รายละ 20,000 บาท แต่ไม่เกินรายละ 50,000 บาท และจะประชุมคณะกรรมการกองทุน หรือตามคณะกรรมการจะเห็นสมควร แต่ทั้งนี้การอนุมัติต้องไม่เกิน 50,000 บาท และสมาชิกมีสิทธิกู้เงินได้ไม่เกิน 3,000 บาท

3) คณะกรรมการหมู่บ้านที่เลือกมาทั้งหมด 15 คน มีวาระคราวละ 2 ปีและเมื่อครบกำหนดให้มีการจับสลากออกครั้งหนึ่งและมีหน้าที่ตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ

ผลประโยชน์จากกองทุนจะนำมาจัดสรร ดังนี้

(1) เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราไม่เกินร้อยละ 30

(2) เป็นทุนเพื่อการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ในอัตราไม่เกินร้อยละ 10

(3) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราไม่เกินร้อยละ 45

(4) เป็นทุนสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราไม่เกินร้อยละ 15

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า

จุดเด่น คือ สมาชิกกองทุนจะต้องเป็นคนในหมู่บ้านสามารถติดตามกันได้ง่ายว่าได้นำเงินที่ได้รับจัดสรรไปประกอบอาชีพตามโครงการที่เสนอมารหรือไม่ และถ้าไม่ทำตามก็รู้ถึงสาเหตุของความเดือดร้อน

จุดด้อย คือ สมาชิกกองทุนอาจเป็นกลุ่มเดียวกับคณะกรรมการทำให้มีการเห็นแก่พรรคพวกไม่เป็นธรรมในการทำงานและเกิดการแบ่งกลุ่มกัน ทำให้ชาวบ้านแตกความสามัคคี กองทุนไม่ประสบความสำเร็จ ถือเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชุมชนไม่เข้มแข็ง

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการยังไม่เข้าใจการทำบัญชีเท่าที่ควร แต่ก็มีหน่วยงานของรัฐมาช่วยอบรมแนะนำทำความเข้าใจการทำให้เป็นระบบ จนสามารถดำเนินการได้ตามระเบียบเป็นอย่างดี

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 50 ราย มียอดเงินกู้ทั้งหมด 933,000 บาท ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2545

จุดเด่น คือ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีเงินลงทุนทำกิจการที่ต้องการ ซึ่งแต่ก่อนชาวบ้านจะไม่มีเงินทุนที่จะพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ของตนเอง มีการใช้จ่ายเงินกันมากขึ้น เกิดการหมุนเวียนของเงินมากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้นและลดการกู้ยืมเงินนอกระบบที่มีดอกเบี้ยสูง ซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายได้มาก การลงทุนต่าง ๆ จึงมีผลตอบแทนเพิ่มขึ้น

จุดด้อย คือ สมาชิกบางรายใช้เงินอย่างไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทำให้เป็นหนี้สินเพิ่มมากขึ้นเกิดความเดือดร้อน ทั้งคณะกรรมการเห็นแก่พวกพ้องทำให้แตกความสามัคคี เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกขึ้นภายในหมู่บ้าน

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้กู้นำไปลงทุนประกอบอาชีพเพื่อทำการเกษตร ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นการประกอบอาชีพภายในท้องถิ่น โดยมีเงินนำไปใช้จ่ายเพื่อพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทำให้สภาพเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า เกิดเครือข่ายความร่วมมือระดับตำบลทำให้มีการกระตุ้นการซื้อขายสินค้า ลดภาระการเป็นหนี้ในระบบที่มีดอกเบี้ยสูง เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานของผู้กู้ ส่วนมากผู้กู้ได้นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพการทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทุกคนก็มีประสบการณ์ที่ได้รับสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพเป็นอย่างดี เพียงแต่ต้องนำเทคนิควิธีการเพาะปลูกพืชแบบใหม่ที่ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น มาแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับทราบและปฏิบัติกัน

2) การทำสัญญาที่ค้ำประกันกันเอง ถ้าผู้กู้และผู้ค้ำประกันไม่สามารถส่งคืนเงินกู้ได้ จะทำให้ไม่สามารถมีเงินกู้ให้กับสมาชิกรายอื่นต่อไป ทำให้การดำเนินการบริหารงานไม่ประสบผลสำเร็จ

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน

จุดเด่น คือ จำนวนเงินที่ได้รับจัดสรรเป็นจำนวนเงินที่ไม่มากนัก มีดอกเบี้ยต่ำ เมื่อถึงกำหนดส่งคืนก็ไม่เดือดร้อน ถ้ามีการลงทุนตรงกับหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงและมีการกู้ต่อได้ในปีต่อไปหรืออาจจะกู้เพิ่มเป็นรายละ 50,000 บาท ก็ได้ถ้าเห็นว่าเป็นกิจการที่สามารถดำเนินการได้ต่อไป และเป็นกิจการที่ดี

จุดด้อย คือ เงินที่ได้มาไม่สามารถนำไปลงทุนในกิจการที่ยั่งยืน เช่น เมื่อนำไปซื้อโคมาเลี้ยงยังไม่ทันออกลูกก็ต้องนำมาขายเพื่อนำเงินคืนกองทุน จึงไม่สามารถแก้ปัญหาความเป็นอยู่ของชาวบ้านได้อย่างแท้จริง

ระยะเวลาในการส่งคืนเงินกู้ พบว่าผู้กู้ส่วนมากมักบอกว่าการส่งคืนเป็นระยะเวลาที่สั้น ซึ่งบางรายโครงการยังไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควรหรือยังไม่มีกำไรในการดำเนินงานก็ต้องขายสินค้า เพื่อนำเงินไปส่งคืนกองทุน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการที่ถูกรื้อของผู้ดูแลราย พบว่า

จุดเด่น สามารถนำเงินเพื่อไปพัฒนาอาชีพเพิ่มขึ้น เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจภายในชุมชน เกิดองค์กรเครือข่ายอาชีพเกษตรกรรมขึ้นภายในชุมชน

จุดด้อย คือ จำนวนเงินกู้ที่น้อยก็เกิดความเสี่ยงจากการลงทุน เช่น การเลี้ยงสัตว์ ถ้ามีปริมาณน้อยจะไม่คุ้มกับการลงทุน เช่น การเลี้ยงโค กระบือ บางทีอาจไม่ประสบความสำเร็จ ชาวบ้านก็เป็นหนี้สินเช่นเดิม

2) การที่เกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ เช่น เมื่อนำเงินไปลงทุนทำนาทำไร่แล้ว เกิดฝนแล้งหรือน้ำท่วม อาจทำให้ไม่มีเงินส่งคืนกองทุนได้

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง

จุดเด่น พบว่า การดำเนินการของผู้กู้ได้มีการพัฒนาอาชีพและประกอบอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เกิดการจ้างงาน ผู้กู้สามารถส่งเงินกู้คืนกองทุนเพื่อดำเนินการต่อไปได้ ส่วนที่เป็นกำไรก็นำมาพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น

จุดด้อย คือ การดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้กู้ได้ขอกู้ จึงทำให้เกิดปัญหา มีความแตกแยกหรือการที่ไม่มีเงินคืนกลับเข้ามาสู่กองทุน อาจทำให้กองทุนไม่ประสบความสำเร็จได้

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในการจัดการ การดำเนินการที่เป็นระบบ การทำบัญชี การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานตามอาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ในการดำเนินการประกอบอาชีพมีระบบมากขึ้น เพราะมีการพัฒนาอบรมทำให้ได้แนวคิดใหม่ ๆ มาปรับปรุงในการประกอบอาชีพให้ได้ผลผลิตที่ดี และมีคุณภาพ

3. ผลการทดลองวิธีการใหม่

1. วิธีการเลี้ยงวัว ชาวบ้านได้นำวิธีการเลี้ยงวัวแบบใหม่มาใช้ ทำให้ลดอัตราการเจ็บปวดของวัวได้ดี เช่น การกางมุ้งให้วัวเพื่อป้องกันยุง และแมลงกัดต่อยในเวลาากลางคืน

2. วิธีการทำปุ๋ยชีวภาพ ประชาชนในหมู่บ้านหนองปรือส่วนใหญ่นิยมใช้ปุ๋ยเคมีกันมาก เพื่อเพิ่มผลผลิต จึงทำให้ผู้บริโภคได้รับสารเคมีที่ตกค้างอยู่ในผลผลิต ทำให้เกิดอันตรายต่อร่าง

ภายใต้ ชาวบ้านจึงได้มีการทำปุ๋ยชีวภาพขึ้น เพื่อผลิตไว้ใช้เองภายในชุมชน โดยใช้เศษพืชมาผสมกับกากน้ำตาลหมักเป็นเวลาพอสมควร แล้วจะได้ปุ๋ยที่ดีมีคุณภาพและประหยัดต้นทุนในการผลิต

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้

4.1 อาชีพปลูกข้าวโพด บังจายนำเข้าที่ดี ได้แก่ การนำเมล็ดพันธุ์ที่ดีมาปลูก มีคุณภาพ จะทำให้มีภูมิคุ้มกันและต้านทานโรคได้สูง กระบวนการที่ดีได้แก่ การเอาใจใส่ในเรื่องของปุ๋ย การรดน้ำ พรวนดิน การกำจัดวัชพืช ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การที่ข้าวโพดมีฟักที่โต ได้มาตรฐาน มีเมล็ดที่ใหญ่สมบูรณ์เต็มที่จึงทำให้ขายได้ราคาดี และผลผลิตที่ได้ออกมาในปริมาณที่พอเหมาะ

4.2 อาชีพเลี้ยงโค - กระบือ บังจายนำเข้าที่ดี คือ การเลือกแม่พันธุ์ที่ดี กระบวนการที่ดีได้แก่ การดูแลรักษาโรงเรือน การให้อาหาร การฉีดวัคซีน การมีตลาดรองรับ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การที่ได้ลูกพันธุ์ที่ดี มีขนาดได้มาตรฐาน เป็นลักษณะของโค - กระบือที่ดี ทำให้ขายได้ราคา เป็นที่ต้องการของตลาด และสามารถทำกำไรได้มากขึ้น ธุรกิจมีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ พบว่า

5.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนเรื่องการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ถือว่าเป็นนโยบายที่ดีเอื้อประโยชน์แก่ชุมชน เป็นการช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนในชนบทได้มีเงินลงทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจ

5.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า เป็นการบริหารให้คนในท้องถิ่นได้เรียนรู้การบริหารจัดการตนเอง ธรรมดาที่ถูกต้องคัดเลือกมาจากสมาชิกในกองทุน ได้มีการเข้าอบรมจากหน่วยงานของรัฐบาลในการบริหารงาน อีกทั้งมีระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ

5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า จากการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจากการดำเนินงาน การได้รับความรู้เพิ่มขึ้น เพื่อนำมาปรับปรุงในการประกอบอาชีพของตนเอง เกิดการเรียนรู้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

5.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า จากการศึกษาที่กองทุนได้จัดสรรเงินกู้ ทำให้ประชาชนลดการพึ่งพาเงินกู้จากระบบลดน้อยลง และสามารถมีเงินมาลงทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้มีการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ทำให้เศรษฐกิจเข้มแข็งขึ้น

5.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า จากการศึกษาที่มีเงินกองทุนหมู่บ้านเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มีความเจริญ เกิดเป็นชุมชนที่เข้มแข็งขึ้นในท้องถิ่น

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

5.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบมีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในชุมชนทำให้เกิดการรับรู้ถึงปัญหา สามารถรวมความคิดแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
2. เกิดความโปร่งใส ความซื่อสัตย์สุจริตและเป็นธรรมในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน
3. เกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้เป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและเป็นธรรม ไม่เห็นแก่พวกพ้องมีความยุติธรรม
4. ผู้กู้นำเงินไปใช้อย่างเป็นประโยชน์และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

5.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

1. การบริหารงานที่ขาดการเอาใจใส่ เกิดความแตกแยกของคณะกรรมการ เมื่อเกิดการผิดพลาดไม่สามารถปรึกษาหารือช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกันได้ ทำให้การบริหารงานกองทุนไม่ประสบความสำเร็จ
2. การที่ผู้กู้ไม่ยอมส่งเงินกู้คืนกองทุน จึงทำให้กองทุนไม่มีเงินทุนหมุนเวียน ทำให้กองทุนหมู่บ้านไม่ประสบความสำเร็จได้
3. การนำเงินไปใช้นอกวัตถุประสงค์ อย่างไม่ก่อให้เกิดประโยชน์
4. การที่คณะกรรมการขาดความยุติธรรมแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง

5.3 การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้

การเกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า ยังไม่มีการสร้างเครือข่ายที่มั่นคงในกลุ่มระดับตำบล แต่มีการร่วมกลุ่มกันในระดับหมู่บ้าน ทางกลุ่มองค์กรมีการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการบริหารงาน และมีการประสานงานกันในกลุ่ม

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

5.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กำหนด พบว่า จากการดำเนินงานไประยะเวลาหนึ่งพบว่าเศรษฐกิจของชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในระดับหนึ่ง มีการพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพเสริมและมีความเป็นอยู่แบบพอเพียง โดยมีการพึ่งพาตนเองได้ ไม่ก่อหนี้สินเพิ่ม สร้างเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมให้ยั่งยืน

5.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

ประชาชนมีเงินทุนหมุนเวียนไว้ใช้จ่ายในการลงทุนประกอบอาชีพ มีการสร้างงาน สร้างรายได้ สามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่น ไม่ต้องไปขายแรงงานยังต่างถิ่น ท้องถิ่นมีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน เงินกำไรดอกเบี้ยจากกองทุนก็นำมาพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือกันในชุมชนเพิ่มขึ้น และก่อให้เกิดความเป็นอยู่อย่างพอเพียงมั่นคงต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ บรรลุเป้าหมาย
มากน้อยเพียงใด

- 1) ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้
และสร้างสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน
- 2) ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 3) ท้องถิ่นชุมชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และมีความคิดริเริ่ม
เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน
- 4) เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันทาง
ด้านสังคม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.2 เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้า
หมาย มีอะไรบ้าง

1.3 เพื่อทราบกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยง
ระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

1.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้านหนอง
ปรือ

2. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยปฏิบัติงาน
3. ใช้ชีพชีโฆเคลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. 1 - 12 บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
5. ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในสารนิพนธ์
6. ลงมือเขียน บทที่ 1, 2, 3, 4, 5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนเสร็จสมบูรณ์

3. ผลการดำเนินการ

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ หมู่ที่ 13 ต.ดอนเมือง อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา โดยภาพรวม มีดังนี้

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และจากการประชุมเวทีชาวบ้าน พบว่า เป็นนโยบายที่ดีช่วยลดปัญหาความยากจนในชนบท ทำให้ชาวบ้านมีงานทำ ไม่ต้องไปทำงานยังต่างถิ่น และชาวบ้านก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น

- 2) เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการได้จัดสรรให้กู้ยืมรายละ 20,000 บาท แต่ไม่เกินรายละ 50,000 บาท และส่วนมากใช้คนค้าประกันกันเอง ในการพิจารณาเงินกู้จะเรียกคณะกรรมการกองทุนมาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาจัดสรรเงินกู้ให้สมาชิกแต่ละราย
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้านที่เลือกมาทั้งหมด 15 คน มีวาระคราวละ 2 ปี และเมื่อครบกำหนดให้มีการจับฉลากออกครั้งหนึ่งและมีหน้าที่ตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ

1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

- 1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า สมาชิกกองทุนจะต้องเป็นคนในหมู่บ้านหนองปรือ สามารถติดตาม ตรวจสอบได้ว่าผู้กู้ได้นำเงินที่ได้รับจัดสรรไปประกอบอาชีพตามโครงการที่เสนอมาจริงหรือไม่ และถ้าไม่ทำตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้คณะกรรมการกองทุนก็มีมาตรการจัดการกับผู้กู้นั้น
- 2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการยังไม่เข้าใจการทำบัญชีเท่าที่ควร แต่ก็มีส่วนงานของรัฐมาช่วยอบรมแนะนำทำความเข้าใจให้เป็นระบบ จนสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี

1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

- 1) ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีเงินลงทุนประกอบกิจกรรมที่ต้องการ ซึ่งแต่ก่อนไม่มีเงินเพื่อที่จะนำมาพัฒนาอาชีพของตนเอง มีการใช้จ่ายกันมาก เกิดการหมุนเวียนของเงินมากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจภายในหมู่บ้านดีขึ้น
- 2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ผู้กู้นำไปลงทุนประกอบอาชีพเพื่อทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย ซึ่งเป็นการประกอบอาชีพในท้องถิ่น โดยมีเงินนำไปใช้จ่ายเพื่อพัฒนาอาชีพและทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำให้สภาพเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามไปด้วย
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า เกิดเครือข่ายความร่วมมือระดับตำบลทำให้มีการกระตุ้นการซื้อขายสินค้า ลดภาระการเป็นหนี้ในระบบ เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยมีความเจริญเติบโตดีขึ้น

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ ส่วนมากผู้กู้ได้นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพการทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทุกคนก็มีประสบการณ์ที่ได้รับสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพเป็นอย่างดี

2) การทำสัญญาที่ค้ำประกันกันเอง ถ้าผู้กู้และผู้ค้ำประกันไม่สามารถส่งคืนเงินกู้ได้ จะทำให้ไม่สามารถมีเงินกู้ให้กับสมาชิกรายอื่นต่อไป ทำให้การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน จำนวนเงินที่ได้รับจัดสรรเป็นจำนวนเงินที่ไม่มากนัก มีดอกเบี้ยต่ำสำหรับการลงทุนของผู้กู้ตรงกับหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียง และมีการกู้ต่อไปได้อีกในปีต่อไป ถ้าผู้กู้ส่งเงินคืนพร้อมทั้งดอกเบี้ยครบตามกำหนดระยะเวลา หรืออาจจะได้กู้เพิ่มเป็นรายละ 50,000 บาท ได้ถ้าเห็นว่าเป็นกิจการที่ดี สามารถดำเนินการได้ต่อไป

ระยะเวลาในการส่งคืนเงินกู้ พบว่าผู้กู้ส่วนมากไม่สามารถส่งคืนได้ เพราะเป็นระยะเวลาที่สั้น ซึ่งบางรายโครงการยังไม่ได้ผลผลิตหรือยังไม่มีกำไรในการดำเนินงานก็ต้องขายสินค้า เพื่อนำเงินไปส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน

2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่าผู้กู้สามารถนำเงินไปประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาอาชีพเดิมของตนเองให้ดีขึ้น เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจภายในชุมชน เกิดเครือข่ายอาชีพเกษตรกรรม ขายสินค้าก็มีกำไรเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

2) การที่เกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ เช่น เมื่อนำเงินไปลงทุนทำนาทำไร่แล้วเกิดฝนแล้ง อาจทำให้ไม่มีเงินส่งคืนกองทุนได้

2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) ผลโดยตรง พบว่า การดำเนินกิจการของผู้กู้ได้มีการพัฒนาอาชีพ และมีอาชีพเสริมเพิ่มขึ้นมา ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน เกิดการจ้างงานภายในหมู่บ้าน ผู้กู้สามารถส่งเงินคืนกองทุนได้ ส่วนที่เป็นกำไรก็นำมาพัฒนาสิ่งสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในการจัดการการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านที่เป็นระบบ การทำบัญชี การหาตลาดที่รองรับสินค้า การปรับปรุงวิธีการดำเนินงานตามอาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ในการดำเนินการประกอบอาชีพของผู้กู้มีระบบระเบียบมากขึ้น เพราะมีการอบรมพัฒนาวิธีการทำเกษตรแบบใหม่ ๆ ให้แก่ชาวบ้านเพื่อที่จะได้นำมาปรับปรุงในการประกอบอาชีพของตนเองให้ได้ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ สินค้าเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน และมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบการบริหารกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ ได้มีการจัดโครงสร้างองค์การบริหารอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานกันรับผิดชอบอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง กองทุนหมู่บ้านหนองปรือ ได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ มีการรวมตัวเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มปลูกข้าวโพด กลุ่มปลูกอ้อย กลุ่มเลี้ยงโค - กระบือ และกลุ่มเลี้ยงไก่ มีแนวโน้มการจัดตั้งสหกรณ์ในชุมชนได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือ ร่วมใจกัน มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.2 ประชาชนในหมู่บ้านหนองปรือ ให้ความสนใจในการร่วมประชุมเพื่อรับรู้ปัญหาและร่วมกันคิด แก้ไขปัญหาร่วมกัน

2.1.3 คณะกรรมการที่เลือกมามีความซื่อสัตย์ยุติธรรม มีความสามัคคีและตั้งมั่นในการบริหารกองทุนให้ยั่งยืนต่อไป

2.1.4 คณะกรรมการมีการพิจารณาปล่อยกู้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ

2.1.5 ผู้ที่มีความตั้งใจจริงในการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง ตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นหนี้ของธนาคารและนายทุนซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถพัฒนาอาชีพให้เติบโตได้

2.2.2 การบริหารงานกองทุนของคณะกรรมการขาดความยุติธรรม การขาดผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ การไม่เอาใจใส่ในการบริหารงานกองทุนให้พัฒนาต่อไปในอนาคต

2.2.3 ผู้นำเงินไปใช้อย่างไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่เสนอต่อคณะกรรมการกองทุน เช่น นำไปชำระหนี้ นำไปใช้จ่ายในครัวเรือน เป็นต้น

2.2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง จึงเกิดความลำเอียงในการพิจารณาเงินกู้

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผู้ประกอบอาชีพปลูกข้าวโพด องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิภาพ การอยู่ในชุมชนอย่างมีสันติ คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตนตามข้อตกลงของชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันดี ร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาหมู่บ้าน และมีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามที่มีมาแต่โบราณไว้เป็นอย่างดี

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการประกอบอาชีพสามารถมีรายได้ที่คึกคัก และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนได้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเจริญเติบโตขึ้น

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) เช่น สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการโครงการที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์สามารถปลดภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) พบว่า วิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะในการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน ดังนี้

1. บทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ คณะกรรมการกองทุนควรเรียกเก็บเงินคืนและไม่ควรให้มีการกู้ยืมอีกในครั้งต่อไป เพื่อเป็นการสร้างระเบียบวินัยในการรักษาเครดิตของผู้กู้

2. การคิดอัตราดอกเบี้ยของกองทุน ควรมีอัตราดอกเบี้ยที่ถูกลงกว่านี้ เพื่อเป็น

การแบ่งเบาภาระในการจ่ายชำระหนี้ของผู้กู้

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ได้พบและข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน ดังนี้

1. สมาชิกและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขาดความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในการบริหารจัดการกองทุน ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของทางรัฐบาลมาช่วยประสานงาน ในส่วนนี้ ให้มีเจ้าหน้าที่มาลงพื้นที่เพื่อมาดูแลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามระเบียบ สมาชิกและคณะกรรมการกองทุนจะ ได้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2. คณะกรรมการส่วนใหญ่ไม่คิดว่าผู้กู้ได้เงิน ไปใช้ตามวัตถุประสงค์จริงหรือไม่ คณะกรรมการควรมีการกำกับดูแลให้มากขึ้นกว่านี้ เพื่อทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการจัดแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน เพื่อให้สมาชิกนำเงินไปประกอบอาชีพตรงตามเป้าหมายมากที่สุด

3. ในการบริหารกองทุน เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะแก้ไขปัญหากันเองในที่ประชุม คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะไม่มีผู้ทรงคุณวุฒิมาคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ควรจัดตั้งให้มีเครือข่ายการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านขึ้นในระดับตำบล อำเภอและจังหวัดขึ้น เพื่อที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหา และพัฒนาการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านร่วมกัน

2.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยขอเสนอแนะประเด็น ข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขและแนะนำเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

1. ควรทำกิจกรรมที่มีการลงทุนน้อย มีความเสี่ยงน้อย มีผลกำไรที่แน่นอน และผู้ลงทุนควรมีความรู้ความชำนาญบ้าง เช่น การเลี้ยงโค กระบือ สุกร เป็นการลงทุนที่มีค่าใช้จ่ายค่าอาหารน้อยและมีตลาดรองรับที่แน่นอน แต่ต้องมีการดูแลเอาใจใส่คอกโรงเรือน อีกทั้งได้ประโยชน์จากมูลสัตว์ซึ่งเป็นปุ๋ยธรรมชาติ สามารถนำไปใช้ในไร่นาหรือจำหน่ายได้ ดังนั้นควรมีการรวมกลุ่มเพื่อต่อรองราคาด้านการตลาด ซึ่งจะทำให้ได้ผลตอบแทนที่สูงขึ้น

2. เมื่อมีผลผลิตมากราคาจะตกต่ำ ควรมีการแปรรูปผลผลิตเพื่อให้มีสินค้าใหม่ๆ ออกสู่ตลาด ทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าอีกด้วย เช่น มะม่วงคอง กล้วยตาก ไวน์ผลไม้ เป็นต้น โดยขอคำแนะนำจากเกษตรอำเภอและพัฒนาการอำเภอในด้านความรู้และวิชาการใหม่ ๆ

3. สมาชิกควรรหาความรู้ใหม่ ๆ ในด้านการพัฒนาอาชีพและการหาอาชีพเสริม ธุรกิจมีความเป็นไปได้สูงในการทำกำไร เช่น การแสวงหาพันธุ์พืชที่ดี พันธุ์สัตว์ที่ดี ได้ผลตอบแทนสูง เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้มีความเจริญมากยิ่งขึ้น

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นและแนวทางเพื่อเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ชุมชนมีความเจริญเพิ่มขึ้นควรมีการวิจัยผลที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับ ปัจจัยการบริหารเงินสู่กับการพัฒนาอาชีพและธุรกิจในชุมชน
2. ควรมีการวิจัยศึกษาแนวทางพัฒนากลุ่มอาชีพและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อไม่ให้สูญหายไป
3. คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการวิจัย เป็นผู้ให้ความร่วมมือในการศึกษาถึงปัญหา เพื่อจะได้ทราบข้อมูลของปัญหาที่แท้จริง และหาแนวทางแก้ไขปัญหาคต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545) **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิศน์ทองการพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545) **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานมาตรฐานการศึกษา. (2545) **ชุดวิชาสารนิพนธ์.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **คู่มือการดำเนินงาน**

**สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับ
จังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.**

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **คู่มือสำหรับประชาชน**

เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ**

พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกอง

ทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน

และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544.

กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.

กรุงเทพฯ : บริษัท สหพัฒนการพิมพ์ จำกัด.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองปรือ. 2544. **ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน**

บ้านหนองปรือ. นครราชสีมา.

เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา.

เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2544. คู่มืออาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศก์หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.

เทคโนโลยีสุรนารี, มหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์ (เอกสารเพิ่มเติม). นครราชสีมา.

เยาวดี ราชย์กุลวิบูลย์ศรี. 2544. การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544. รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 6

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.